4-a Jaro. N-o 170 APERAS SEMAJNE 5. Januaro 1928

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e
Gvidanto: E. Lanty

SIDEJO de Ekzekutiva Komitato de SAT
23, rue Boyer, Paris-20e

ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27
Administranto: R. Lerchner

La negra laborista movado en Suda Afriko

Lastatempe la aktiveco de ICU[1]) kaŭzis seriozan maltrankvilon al la farmistoj. Ĉe la distriktaj kaj provincaj kunvenoj de la agrikulturaj asocioj temis ĉefe pri la kontraŭstaro de la farmistoj al ICU kaj la konsiderado de metodoj kiel plej bone kontraŭagi la danĝeron de negra sindikatmovado. La spirita stato de boeroj, kiam estas demando pritrakti aferojn indiĝenajn, videbliĝas laŭ la proponoj faritaj ĉe tiuj kunvenoj. Ekzemple en iuj distriktoj la agrikulturaj asocioj decidis ke:

a) Neniu farmisto apartenanta al la asocioj dungu indiĝenon, kiu estas ano de ICU.

b) Kunvenoj de ICU ne estos permesataj ĉe la farmobienoj de la asocianoj.

c) Ĉiuj membroj de ICU, kiuj estas en la servo de asocianoj estos maldungitaj, escepte, se ili rezignas ilian membriĝon al ICU. Ĉe la Oranĝia Agrikultura Kongreso oni proponis, ke ĉiuj indiĝenoj, kiuj petas okupadon devus prezenti ateston de sanstato. Alia propono postulis, ke vojaĝpasporto de indiĝeno precizigu la nombron de infanoj kaj bestoj, kiujn li posedas, kaj ankoraŭ alia, ke "dunginto rajtigas al la polico fari fingroenpremaĵojn de indiĝenoj - laboristoj". Delegito, s-ro Schoeman el Senegal, pledis ke "la indiĝenoj estu traktataj, kiel homoj kaj ne, kiel bestoj. La farmistoj devas sin mem kulpigi, se la indiĝenoj plendas, ke ili estas traktataj, kiel sklavoj". Oni fortege kontraŭstaris s-ron Schoeman dirante, ke li parolas senpripense kaj ekscitite kaj, ke Clements Kadalie[2]) volonte radie disaŭdigas lian diron, kiu kvazaŭ respegulas malbonan staton de aferoj en la farmobienoj.

Dume en kelkaj agrikulturaj centroj la farmistoj koncentriĝas siajn fortojn por pli bone kontraŭstari la aktivecon de ICU kaj urĝigas la registaron efektivigi ion kontraŭ la insida propagando de ICU. Multaj farmistoj minacis kontraŭagi la ICU-danĝeron propramane. Tiujn lastajn la ministro de justeco, s-ro Tielman Roos, avertis kaj respondis jene: "Pli grandaj rajtoj estas donitaj al la aŭtoritatularo en la paragrafoj de la Indiĝena Administrada Leĝprojekto[3]) kaj ia agado flanke de la publiko nur plimalfaciligus al aŭtoritatularo bridi la aktivecon de la indiĝenaj agitantoj". S-ro Roos atentigis ke "laŭ la aluditaj paragrafoj la gubernatoro[4]) estis nomita supera ĉefo de ĉiuj indiĝenoj en la Unuiĝo de Suda Afriko, pozicio, kiun li havis ĝis nun nur rilate al la indiĝenoj de Natalo. Pro la diferenco en la kvar provincoj[5]) la agado estis tre malfacila antaŭe, sed la ŝanĝo ĉi-rilate donis al la ministro de Indiĝenaj Aferoj ĉiujn rajtojn, kiujn li bezonas".

La aktiveco de ICU konsistas plejparte en la altiro de indiĝenaj laboristoj al siaj vicoj. Malgraŭ ĉiuj baroj ĝia penado trafis plenan sukceson[6]). Ideologie ICU estas stranga kunmiksaĵo de diverspecaj sociaj teorioj kaj ne havas difinitan agadplanon proletaran[7]). La organizo apenaŭ zorgas pri la edukado de siaj membroj en vera laborista spirito kaj nur atentas, ke ili blinde sekvu la gvidantaron[8]). Teorie ICU malpermesas politikon, tamen pro neceseco ĝi estas devigita partopreni ĉiujn aferojn rilate al la interesoj de la indiĝenaro[9]). Por helpi al la negroj, viktimoj de l' farmistoj, ĝi havas unu solan rimedon, nome, aĉeti terpecon kaj loĝigi ilin tie. Sed la praktikeco de tia rimedo estas tre dubinda, ĉar la natura tendenco de la ŝtato estas senigi la indiĝenaron de la tero per leĝoj kaj impostado.

---

[1]) Industrial and Comercial Workers' Union of Africa — Industria kaj Komerca Laborista Unuiĝo de Afriko.

[2]) Klements Kadali: ĉefgvidanto de ICU.

[3]) Native Administration Act — leĝprojekto, kiu provizas pri apartigo de indiĝenoj en difinitaj areoj kaj entenas la "ribelajn klaŭzojn". Leĝprojekto ekfunkciis komence de septembro.

[4]) Angle: Governor-General, nomita de la brita reĝo.

[5]) Kaplando, Natalo, Oranĝio k. Transvalo.

[6]) La sukceso en varbado al ICU estas fenomena: laŭdire, la enskribita membraro kreskis en daŭro de kelkaj monatoj de 30 000 ĝis 100 000.

[7]) Dum mi skribas, Klements Kadali, kiu ĵus revenis el Eŭropo, anoncas ke la statuto de ICU estos ŝanĝita kaj oni faros el ĝi organizon "pure" metisindikatan.

[8]) Oni nur regalas la membraron per konfuzaj kaj malakordaj paroloj. Ekzemple... "tiu ĉi kunveno subtenas la rezolucion de la kongreso: kontraŭbatali la kapitalistajn klasojn, celi al la fina forigo de la kapitalista sistemo kaj la emancipiĝo de la Proletaro el la subpremo de la kapitalista ekspluatado kaj el malriĉegeco, barbarismo kaj sklaveco, kiujn ĝi alportas en sia trenaĵo... petas la ministron de Laboro etendi la amplekson de la Salajra Akto je la kamplaboristoj, por ke ili povu peti po 8 ŝilingoj tage". (El la rezolucio akceptita dum la kunveno en Heilbron.)

"Mi estas kristano. La biblio estas mia savo... Tiuj el vi, kiuj venis hodiaŭ esperante aŭdi min prediki la evangelion de perforto, revenos malsataj kaj malkontentaj... gvidantoj de ICU predikis komunismon, sed tiuj gvidantoj eraris. Ĝi estis kontraŭ la statuto de ICU. Ni havas nenion komunan kun komunismo aŭ socialismo. Komunismo kondukas al malsatego, malriĉeco kaj morto... Se iu venas inter vi predikante komunismon transdonu lin al la polico... mi neas, ke ni celas akiri po 8 ŝilingoj tage"... (El parolo de Mazibuko, gvidanto de ICU aludanta la kunvenon en Heilbron.)

[9]) Ekzemple la forigon de pasportoj ĉe indiĝenoj.

La stato de indiĝenoj-laboristoj estas sufiĉe malbona, por ke ili ne ŝveligu la vicojn de iu ajn movado, kiu celas plibonigi iliajn kondiĉojn. Ni donu ilustraĵon por montri la veran kaŭzon de maltrankvileco, kiu regas nun ĉe la indiĝenoj kaj ankaŭ la unuajn rimedojn, kiujn oni alprenas, leĝe kaj alimaniere, por kontraŭbatali la pli kaj pli vigliĝantan indiĝenan sindikatmovadon.

Oficistoj, kiuj esploris la kaŭzojn de ekscitiĝo en iuj distriktoj de Natalo opinias, ke la malkontemo ekzistas plejparte pro la malbonaj kondiĉoj sub kiuj la indiĝenoj vivas sur la farmobienoj, kaj ankaŭ pro la malbona kvalito de la nutraĵo asignata por ili. D-ro Park Ross, asista sanigisto de la Unuiĝo, prezentante siajn opiniojn al la provinca konsilantaro de Natalo, rilate la nutradon de indiĝenoj dungitaj de la vojdepartemento de la provinco, diris, ke la malsanoj estas kaŭzitaj plej parte pro la nuna neekvilibra manĝporcio disdonata al la indiĝenaj laboristoj.

Multaj dungantoj en tuta Natalo, laŭ asertoj, nutradas siajn dungatojn nur per maiza faruno[10]). Tio eble sufiĉas por la indiĝeno en "*kraal*"[11]). Sed por tiu, kiu pasigas sian tempon en laboro, ĝi estas malsufiĉa. Por fini kun la nuna malkontentemo inter la indiĝenoj, la spertuloj insistas, por ke la dungantoj donu pli da nutraĵo al la dungatoj. La proponata dieto estas jena: — 720 gr. tage da maiza faruno: 540 gr. uzataj kiel kaĉo kaj la restaĵo kiel "*marequ*"[12]); 540 gr. da faruno; 900 gr. da faboj aŭ pizoj; 60 gr. da arakidoj aŭ 15 grama porcio da oleo, unu oranĝo tage, aŭ unu papajo (?) ĉiun duan tagon; 1 kg. da freŝa viando semajne; 250 gr. da freŝaj legomoj semajne; sufiĉa kvanto da salo. Tio, estas ne nur kontraŭskorbuta menuo, sed ankaŭ ĝi ebligos al la indiĝeno fari lian laboron pli bone. Multaj farmistoj tamen deklaras, ke la indiĝeno devus ricevi tion, kion li alkutimiĝis en la "*kraal*"-oj. Tamen d-ro Park Ross atentigas, ke la nutraĵo, per kiu indiĝeno sin vivtenas dum mallaborado ne sufiĉas, kiam li laboras. La labortago estas ja de sunleviĝo ĝis sunsubiro...

La registaro konstatas la justajn postulojn de la indiĝenoj rilate la pliboniĝon de ilia stato. Sed kiel rilatas la dungantoj al la problemo? Ke ili traktas la aferon humore, tion ni scias. Nun ni vidu, kiel ili kapablas agi.

La boeroj portas neestingeblan malamon al negroj. Vivante laŭ agrikultura sistemo simila al la feŭda, kreiĝis ĉe ili aparta vivkoncepto. Konsekvence, ili volonte decidus ĉiujn laboristajn demandojn, tiel same kiel iliaj mezepokaj prototipoj — per pafilo kaj "*sjambok*"[13]). La pli nesciaj kaj nerespondecaj el ili tute malkaŝe esprimas la deziron, ke "nur la malbeninda kafro ekribelu", kaj kontentiĝos siajn senĝenajn instinktojn kaj elmontros sian paflertecon. Ni do ne miru, se la averto de s-ro Roos estis malatentita de kelkaj.

La sciigo venas, ke en multaj regionoj de Natalo, la indiĝenoj estas forpelataj el la farmobienoj, kie ili pasigis la tutan vivon. Iliaj kabanoj estas forbruligataj kaj tutaj familioj senhejmigataj. Farmbienuloj sciigis ilin, ke, se ili ne forlasos la farmobienon, ili estos enkarcerigitaj. Tio jam daŭras de kelka tempo kaj kompreneble kreis ekstreman indignon ĉe la indiĝenoj.

Tiuj agoj estas farataj de homoj (boeroj), kiuj — ŝajnas ankoraŭ dum tiu ĉi generacio — pledis por si justecon en la mondo, kaj sendependecon de "sia" lando. Aliel afabla kaj amika popolo (se koncernas blankulojn), la kampara aŭtokratio de la boeroj kontraŭ negroj egalas tian de la plej malbona tipo de internacia imperialismo. La boeroj estas fervoraj legantoj de la "sankta libro".

Siaflanke la registaro aplikas la novan leĝprojekton[14]) por bridi la ICU-movadon kaj ordono de la "supera estro" malpermesas kunvenojn de indiĝenoj.

Tio estas la unuaj renkontoj inter du neegalaj fortoj. Kia estos la rezulto de tiu ĉi lukto? La negra Proletaro devas ankoraŭ iri la kalvarian vojon kaj suferi dolorigajn spertojn antaŭ ol finvenki sian malamikon. Ĝis nun ĝi ne havas esperon havigi al si ĉi tie helpon aŭ simpation de iu ajn sekcio de la blankularo. Je la eterna honto, la blanka Laboristaro alprenas teniĝon de malkuneco al negroj en ties batalo kontraŭ siaj subpremantoj. Plie, la blankaj laboristoj malestimas kaj humiligas la indiĝenojn, tiom forte kaj senkompate, kiel la burĝaro, kaj estas certe, se la kriza momento alvenus, la blankaj laboristoj partiiĝus kun la reganta klaso. Kaj vere, ĉu povas esti aliel en Suda Afriko? La profundega diferenco inter la vivoj de la negroj kaj blankuloj estas tro granda, por ke eĉ la komuna mizerego ĝin egaligu. Du rasoj, du mondoj. Blankaj patricioj, negraj proletoj. Dirajo "la emancipo de la Proletaro estas la afero de la Proletaro mem" nenie evidentiĝas pli ol ĉi tie. La nuna situacio estas multsignifa je gravaj eventualaĵoj. Ĝis nun la indiĝeno estis sufiĉe obeema, sed suferante pro gravega maljusteco kaj subpremo; li, la "malbeninta kafro" ekribelos ankoraŭ. Gvidate de klarvidaj kaj sinceraj gvidantoj, li enviciĝos la grandan armeon de batalanta Proletaro tutmonda "por fina liberig'".

Trinaŭkvinok.

LA FAŜISMO EN MEKSIKIO

"Mi tute ne komprenas viajn internajn kaj registarajn aferojn" skribis al mi K-do Ilia Gude el Ostrov, gub. Pskov, Sovetio. Al li kaj al aliaj mi intencis respondi per mallonga artikolo pri meksikaĵoj.

Estas vere malfacile juĝi pri niaj enlandaj aferoj al iu eksterlandano, kiu nek observas nek studas la aferojn jam delonge kaj ĉi tie.

La meksika nacieco kaj ĝiaj tendencoj firmiĝos nur tiam, kiam la rasaj elementoj bone miksiĝos kaj kiam la loĝantaro, precipe la indiana, havos ĉion bezonan por deca vivo.

El tio, kion oni skribis al mi, mi jam imagas kiel la jurnalaro skribas kaj diras pri la nunaj okazintaĵoj.

En julio 1928 okazos elektoj por Prezidanto de l' Respubliko, kiu ĉiam kaŭzas revolucian movon.

Por la venonta balotado estis tri novaj kandidatoj: tri generaloj, malnova revoluciistoj el la norda ŝtato Sonora, same kiel prezidanto Calles (Kajes). Jen iliaj nomoj: Arnulfo R. Gómez, Francisko R. Serrano kaj Alvaro Obregon; la lasta estis prezidinto dum la jaroj 1920 ĝis 1924. Lastatempe oni ŝanĝis la konstitucion por ebligi la reelektadon antaŭe malpermesitan.

Sendube la plejmulto de laboristoj kaj kamparanoj apogas Obregon. La kandidato ŝatita de la reakcia partio estis Gómez, tial, ke li promesis aranĝi ĉion dece por burĝaro kaj katolikaro. Serrano estis bonkora homo, sed trinkulo.

Estis eĉ amikeco inter Serrano kaj Gómez, kiu daŭras ĝis la fino; sed ili malamikiĝis kontraŭ Obregon kaj ankaŭ kontraŭ prezidanto Calles. Ne povante plu atendi dum unu jaro, Gómez kaj Serrano decidis starigi Militan Di-

[10]) La ĉefa nutraĵo de indiĝenoj en la tuta Suda Afriko estas kaĉo farita el maiza faruno kaj nomata senpoezie "pap".

[11]) Kabanaro aŭ vilaĝo de indiĝenoj.

[12]) Ŝtata trinkaĵo de ĉiuj indiĝenoj, farata el "pap" kaj miksata kun akvo, kiu acidiĝas post mallonga tempo kaj estas trinkata kun sukero.

[13]) Vipo de diverslongeco farita el hipopotama felo.

[14]) La sekretario de Indiĝenaj Aferoj sendis oficialan leteron al ICU atentigante pri la efektiviĝinta "ribela *parag* klaŭzo" kiu tekstas: "Iu persono kiu eldiras iujn ajn vortojn, aŭ faras ian alian agon aŭ ajon celante antaŭenigi senton de malamikeco inter indiĝenoj kaj eŭropanoj kulpos je krimo, kaj se kulpigita, povas esti enkarcerigita dum periodo ne superante unu jaron, aŭ monpuníta je 100 funtoj sterlingoj, aŭ ambaŭ".

rektoraron, malaperigonte la laboristajn kaj kamparajn organizojn. Por tiu celo dum la nokto dimanĉe la 2-an de oktobro 1927 okazis milita festo en Meksiko. La flugmaŝinoj jetadis bombojn ŝajnigante batalon ktp.

— Ĉu ni estas havontaj militon? — demandis mia filino vidante tion el sur la tegmento de nia domo. — Kiu scias!, mi respondis enpensiĝinte. Ŝi estis prava. La sekvintan matenon ni eksciis el la jurnaloj, ke Calles estis kaptota dum la festado, sed li malakceptis la inviton por ĉeesti. Kvar batalionoj rifuzis reveni el la flugplaco. Estis la faŝista movado aranĝita de Gómez kaj Serrano. En du aŭ tri lokoj okazis simile.

Sed en dudekkvar horoj Serrano kaj aliaj dekdu generaloj kaj politikistoj estis kaptitaj kaj ekzekutitaj. En la urbo Torreon, la soldatoj rifuzis ribeliĝi; ili mem enkarcerigis ilian nelojalan ĉefularon, kiu estis tuj mortpafita.

Tuj dum la unua batalo, la kvar batalionoj submetiĝis. Ne malpli ol dudek generaloj ribelaj estis mortpafitaj apud la tragedia murego. Gómez ankaŭ estis inter ili. Nur kelkaj povis sin savi forkurante en la montaron.

Malaperis du kandidatoj, restas nur Obregon. La reakciaj esperoj ne povis morti. Io estis farota. La konspirantoj fabrikis bombojn por la prezidanto Calles ktp. La 13-an de novembro Obregon vizitis Meksikon. Okazo bonega! Dio helpas! Tri horojn poste, Obregon aŭtomobilveturis tra la arbaro de Chapultepec (Ĉapultepek). Bum! Katolika bombo kaj katolika pistolo tondris. Li suferis nenion. Miraklo? Ne, la diablo! tiel diras la fanatikuloj.

La 23-an de novembro estis pafekzekutitaj kvar homoj. La unua, jezuita pastro Miguel Pro Juarez; la dua, lia frato Humberto; la tria, inĝeniero Segura Vilchis; kaj la lasta, la popolano Tirado. La pastro estis la instiganto. La tri aliaj iris en aŭtomobilo jeti la bombon. La inĝeniero konfesis aldone, ke li regule sendis armilojn kaj municion al la ribelaj katolikoj. Laŭ la funebra komuniko fratoj Pro Juárez havis papan benon! (Ĉu pro liaj agoj?)

Oni rememoru, ke en aŭgusto 1926 la pastraro katolika "strikis". Kelkaj pastroj iĝis ĉefbanditoj. Unu el ili, Angulo, la 19-an de aprilo 1927, ekatakis vagonaron kaj bruligis ĝin. Pli ol cent kvindek proletoj, viroj, virinoj kaj geinfanoj estis mortpafitaj aŭ bruligitaj, sed neniu burĝo.

Inteligenta eksterlandano eltiros el tio ĉi jenon: Meksikio baraktadas por la libereco, kiun Romo kaj burĝaro kontraŭbatalas per ĉiuj rimedoj.

Vere, la meksika registaro ne estas pure laborista aŭ kamparana. Tamen, malgraŭ la protesto de bienposedantoj, la kamparanoj ricevas peceton da tero, kaj la ministro de Laboro estas K-do Morones.

La meksika Laboristaro ne estas komunista, sed neniel atakas la pliantaŭemajn laboristojn. Ofte, la mondo komparas Meksikion kun Sovetio, kaj ambaŭ estas malamataj aŭ timataj de konservemuloj.

Kiam vi, K-doj, aŭdos pri nova interna milito, pri bombjetado ktp. pensu al la faŝistoj, al la jezuitoj, al la petrolprofituloj fine al la burĝaro.

Kaj se okaze vi aŭdos pri novaj ekzekutoj de konspirantoj, sciu, ke la meksikia Proletaro aprobas la severan agon de justeco.

Jesus Amaya.

EL SENDEPENDA BULGARIO

En nia industria urbeto — Gabrovo — okazas ofte malagrablaj "rendevuoj" inter la ĝendarmoj kaj la laboristoj.

Ofte, la "bravaj policanoj" atakas la senkulpajn laboristojn por sciiĝi pri io. Ja dubo ekzistas ĉiam.

Jen la 30-a de oktobro, — dimanĉo. Frumatene laborista kvartalo estas blokita de la tuta urba policanaro, sub la preteksto serĉi iajn ŝtelistojn. La policanoj zorge traserĉis ĉiujn laboristajn domojn, eĉ la komunloĝejon de la laboristinoj en la teksejo "Princ' Kirilo". Ĉar en kelkaj laboristaj loĝejoj oni trovis malnovajn numerojn de laborista gazeto, ili arestis laboristojn senkulpe. Kelkajn tagojn poste la laboristoj estis liberigitaj.

Kaj denove tute subite unu tagon venis policordono per kiu kvin laboristoj kune kun unu laboristino estis arestitaj senkaŭze. La teksejestroj ne protestis. Tio pruvis, ke ili mem instigis la policon fari tiun ĉi fiagon.

La kvinopo obeis la policordonon, ĉar en mala okazo ili riskas novan enkarcerigon kaj suferadon. Kaj per ĉi fiago la patronoj celas turmenti siajn laboristojn devigante ilin "malmulte scii", kaj ĉefe obei la ŝtatan ordon. La maldungitoj ne havas la eblecon trovi laboron en siaj naskiĝlokoj, ĉar tie ili estas bojkotataj.

La adiaŭo estas tre malĝoja kaj samtempe interesa. Multaj laboristaj koroj ploris, multaj manoj etendiĝis por la lasta fojo. Ĉe la stacidomo nova aresto okazis, tute senkaŭza; kaj ĉar multaj protestis antaŭ la policestro, li liberigis ilin por "libero" iri hejmen. Laborista sorto!

Vidu, K-doj, kiel la bulgara burĝaro turmentas la Laboristaron.

Nia kuraĝo ne perdiĝas. Ni devas batali ĝis la venko, kaj ni atendu "La unuan tagon", kiel diras la revoluciulo Botev.

Teksistoj.

USONAJ DEMANDOJ

Altaj salajroj

La Internacia Laboroficejo jus eldonis raporton de ĝia vic-direktoro, s-ro Butler, pri Industriaj Rilatoj en Usono. Unu el la plej interesaj ĉapitroj en tiu libro pritraktas la doktrinon pri altaj salajroj. El la sciigoj kolektitaj s-ro Butler kalkulas, ke la valoro de la manufakturaĵoj de Usono pliiĝis je 149 elcentoj dum la lastaj dek jaroj, sed ke salajroj pliiĝis eĉ plie (175 elcentoj). La meza valoro produktita ĉiujare de ĉiu laboristo plialtiĝis de 3447,84 dolaroj al 6892,93 dolaroj, dum la meza jara salajro pliiĝis de 579,14 dolaroj al 1253,93 dolaroj.

Plene kunkalkulinte la pliiĝon de la vivkosto dum la sama periodo, oni povas konkludi, ke la aĉetpovo de salajroj pliiĝis je 37,1 elcentoj. Certe la vivnivelo de la laboristoj estas plej alta en la plej bone organizitaj metioj. Tamen estas sendube, ke okazis ĝenerala plialtiĝo de la prospero de la Laboristaro en Usono kune kun pliiĝanta produktado.

S-ro Butler diras: "Usonaj mastroj nun ĝenerale esprimas la opinion, ke altaj salajroj estas profitaj, kiel instigo al produktado, kiel kaŭzo de pli bonaj sentoj ĉe la laboristoj, kaj ankaŭ tial, ke ili kreas ĉe la salajruloj aĉetpovon, kiu nutras kaj subtenas prosperon. La pago de bonaj salajroj certe produktis tiujn rezultojn, sed se oni imagus, ke la meza Usona mastro intence akceptis politikon favoran al altaj salajroj, tial ke li antaŭvidis tiujn rezultojn, oni supozus en la antaŭvidon, kiun li ne povus pretendi. Estas ja vero, ke s-ro Henry Ford starigis minimuman salajron de 5 dolaroj por okhora tago jam en januaro 1914. Tiel farante, li radikale deflankiĝis de la tiam kutimaj salajroj kaj kaŭzis grandan maltrankvilecon kaj protestoń ĉe siaj konkurantoj. Li faris tion, laŭ sia propra klarigo, tial, ke li opiniis, ke ĝi estas bona negoco, kaj li trovis ĝin "unu el la plej bonaj kostmalpliigantaj procedoj, kiujn ni iam faris." Tamen lia ago estis escepta kaj ne estis ĝenerale imitata. Do la lasttempa pliiĝo de salajroj povas esti atributa al la ekonomiaj kaŭzoj antaŭe priskribitaj, kaj ne al intencita politiko. Tamen, oni trovis, ke altaj salajroj kunportas kompensojn, kiujn oni ne konjektis. Estas sendube, ke ilia efiko kiel stimulo kaj al produktado kaj al konsumado estis plibone komprenita de la mastroj ol iam antaŭe. La fakto, ke multaj miloj da laboristoj posedas superreston super la nuraj vivnecesaĵoj signifas pliigitan postuladon por ĉiuspecaj komercaĵoj, alivorte, pli konstantan merkaton kaj

stimulon al plia produktado. Pro tiuj motivoj, la principo estas nun larĝe akceptita ĉe Usonaj mastroj, ke estas bona politiko eviti laŭeble malpliigon de salajroj, ke laŭpeca salajro por la sama laboro devas ne esti malaltigita, kaj ke oni devas serĉi ŝparrimedojn ĉie alie, antaŭ ol tuŝi salajron.

Laŭ la esp. Bulteno de la Internacia Labor-Oficejo.

* * *

La strikoj malplimultiĝas

Laŭ Usonaj statistikoj studitaj en *Informations Sociales (Industrial and Labour Information)*, eldonaĵo de la Internacia Laboroficejo, Usono estis, dum la dekdu lastaj jaroj, la scenejo de 28 000 strikoj, grupiĝintaj ĉirkaŭ 15 500 000 da laboristoj kaj kaŭzintaj perdon taksitan je pli ol 14 milionoj da dolaroj.

El la strikoj, kies rezultoj estis bone difinitaj, 34,5 elcentoj finis per venko de la laboristoj, 34,5 elcentoj per venko de la mastroj kaj 31 elcentoj perkompromiso.

La nombro de konfliktoj estis la plej alta de 1915 ĝis 1919. Depost ĉi tiu tempo, ĝi tre malplimultiĝis: 3630 strikoj kaj mastrostrikoj en 1919; 3411 en 1920; 2385 en 1921; 1112 en 1922; 1553 en 1923; 1249 en 1924; 1301 en 1925 kaj 1035 en 1926.

La Usonaj raportoj atribuas ĉi tiun malpliiĝon al la plialtiĝo de salajroj kaj progresoj de la teknika organizo de produktado.

Laŭ la esp. Informservo de Internacia Laboroficejo

KIOM KOSTAS LA SOLDATIĜO

Privataj elspezoj de Ĉeĥoslovaka soldato. Letero de dusemajna rekruto

“Jen mi informas vin pri miaj elspezoj depost mia soldatiĝo, kio okazis antaŭ apenaŭ du semajnoj. Volonte mi faras tiun ĉi raporton, por ke la Proletaro vidu, kiom oferas la kapitalista ŝtato el la sumegoj buĝetitaj por la militarismaj celoj al la bezonoj de la soldataro. La sekvontajn necesaĵojn mi devis aĉeti dum la unua tago:

		kr. č.
1 kofron el ligno	kostis:	45.—
1 skatolon da ŝukremo (kiu jam baldaŭ forĉerpiĝas) .	„	3.—
1 skatolon da ŝuŝmiraĵo . .	„	1.50
1 pecon da sapo	„	2.—
1 tubon da dentkremo . . .	„	4.—
1 frotbroson	„	2.—
1 botelon da oleo (por purigi la pafilon)	„	8.—
1 maldikan ŝnur-bulon (por kudri la pajlosakon) . . .	„	1.—
1 balailon (laŭ kunkolektita sumo por persono)	„	—.70
ĉiusemajne la lavado de lavaĵo	„	3.50
najlojn por la ŝuplandoj . . .	„	1.—
numerojn el lado (sur la bluzkolumon)	„	2.50
bulkojn kun kolbaso[1]) . . .	„	16.—
por cigaredoj	„	9.—
4-foja razado	„	7.—
5-foja vizito al kinomatografejo[2])	„	5.—
		111.20

Ĉi supraj sumoj estas miaj elspezoj depost mia soldatiĝo. Se el ĉi sumoj ni deprenas la kostojn de konstantaj aĵoj (ekz.: de kofro, broso, ktp.) kaj la amuzelspezojn (kino), tiam ni povas konstati, ke por tiuj ĉi 11 tagoj mi bezonis 35—40 kronojn. Dum la sama tempo, kiel soldatan salajron mi ricevis 16.50 kronojn (por tago 1.50 kr.). Ve al tiu soldato, kiu ne havas ŝukremon, ŝuŝmiraĵon, oleon, kolumajn numerojn aŭ ordan kofron! Sed pri tio tute ne zorgas la sinjoroj de kie ni prenu la monon por aĉeti ĉion ĉi. Por viŝi la polvon, lavi la manĝujojn, ni tute ne havas ĉifonojn (tukojn). Ĉion ni mem devas akiri eĉ, se niajn ĉemizojn ni disŝirus por la supraj celoj.“

Jen la vivo de soldato en la “demokrata“ Masarik-a lando. La grandegaj sumoj — la imposto de la popolo — estas oferitaj al la oficiroj kaj por la grandaj investoj de la armeo; kanonoj, tankoj, aeroplanoj ktp.

El la hungarlingva ĉeĥoslovaka gazeto “Munkas“ (Laboristo), XVIII, 246, kompiltradukis *Simplemulo.*

[1]) Matene je la 6-a horo ni trinkas nigran kafon, sed dum la ekzercado ni ĉiuj tiel malsatas, ke de la virinoj, kiuj sur la ekzercplaco komercas, ni aĉetas bulkojn kun kolbaso. Ĝi kostas — se ni malmulte kalkulas antaŭ- kaj posttagmeze — po 2 kronoj tage.

[2]) Ŝtata entrepreno, sed nature nur cenzuritajn filmojn oni prezentas.

Patriotismo — Internaciismo — Sennaciismo

(Daŭrigo dekunua)

Por ke la bieno restu nedividita, necesis, ke nur unu persono heredu. El tiu neceseco sekvis la hereda rajto de la unuenaskito. Li estris la familion post la morto de la patro, kaj daŭrigis prizorgi la hejman kulton al la praulo kaj al la sankta fajro. Sed tio ne signifis, ke la aliaj gefiloj estis senigitaj je la komuna propraĵo. Ili restis en la familio sub la estrado de la pliaĝa filo, kiu ankaŭ devis prizorgi iliajn vivbezonaĵojn. La hereda rajto de la unuenaskito ĉiam entenis komunan vivon kun la aliaj anoj de la familio.

Komence ĉi tiu lasta konsistis ordinare el patro, patrino, gefiloj kaj sklavoj. Hodiaŭ ŝajnas al ni tre strange, ke sklavo povis esti konsiderata kiel ano de familio. Tiel tamen estis. Ni ne forgesu, ke ĉiu domo estis ia templo, kiun eniri ne povis iu ajn fremdulo. Kiam oni akceptis sklavon, okazis ia religia ceremonio; oni prezentis lin al la hejmaj dioj; sur lian kapon oni verŝis purigan akvon, kaj manĝinte kelkajn kukojn kaj fruktojn kun la anoj de la familio, li estis adoptita. De post tiu momento la sklavo ĉeestis la religiajn ceremoniojn kaj ĝuis la protekton de la hejmaj dioj. Kiam li mortis, lia kadavro estis metita en la familian tombon.

La konsisto de la tiutempa familio treege malsimilis la hodiaŭan. Kaj ĉi-okaze ni notu, ke la signifo de la vorto familio tiam signifis: *apudestanto de la fajrujo*, aŭ: *propraĵo*. Ankaŭ la vorto *pater* (patro), kiu troviĝas en la greka, latina kaj sanskrita lingvoj, ne havis en la antikveco la nunan sencon. La *pater* estis la estro, la pastro, la juĝisto de la familio. Kiam temis pri patreco en la hodiaŭa senco, la antikvuloj uzis la vorton *naskiganto.*

Per la fakto, ke iu estis adoptita en la familion kaj sekve rajtigita apudesti la sanktan fajron, li por ĉiam perdis sian liberecon; li estis ligita ĝis la morto al iu difinita hejmo kun ĝiaj religio kaj estro. Kelkokaze la familiestro povis iel “liberigi“ la sklavon; tiam ĉi tiu lasta fariĝis “kliento“, sed restis tamen ligita al la familio per la hejma kulto. La kliento ĝuis ian liberecon, sed ne plenan; li ekzemple ne povis edziĝi sen la permeso de la familiestro, kaj ankaŭ liaj infanoj devis obei ĉi tiun lastan. Kompense, la familiestro devis ĉiurimede protekti siajn klientojn, “per la preĝoj kiel pastro, per la lanco kiel militisto, per sia leĝo kiel juĝisto“. *(Fustel de Coulanges.)*

Kiel oni vidas, en la praantikveco, familio kun siaj postnaskitaj branĉoj, kun siaj sklavoj kaj klientoj povis konsisti el sufiĉe granda nombro da personoj. Atinginte tian stadion de malvolviĝo, la familio sin nomis gento. Ĝi formis ian malgrandan ŝtaton, ian patrion tute sendependan, kies estro tenis en siaj manoj la tutan regpovon.

Ĉe la antikvuloj la *terra patria* ne estis do ia abstraktaĵo kiel ĝi estas por la nuntempuloj kaj ĉefe por la proletoj. La patrio ja estis la grundo, kiun la hejma religio sanktigis, la tero, kie kuŝis la ostoj de la patroj kaj kiun okupis iliaj animoj; la patrio konsistis el tuta aro da lokaj diaĵoj al kiuj oni devis ĉiutage kulti. Tiutempe la patriotismo logike povis esti la plej alta kaj necesa virto. Ĉio, kio estis la plej kara al la homo miksiĝis kun la patrio. En ĝi li ja trovis sian bienon, sian sendanĝerecon, sian rajton, sian kredon. La privata intereso tute akordiĝis kun la ĝenerala intereso.

Tia patrio ne estis por la antikvulo nur loĝejo. Li forlasu tiujn sanktajn murojn, li transiru la sanktajn limojn de sia bieno kaj ne plu ekzistos por li religio,

Nutrado kaj saneco de laboristoj en USSR

Du fojojn dum la jaro (en februaro kaj en oktobro) estas esplorata la stato de l' nutrado de laborista loĝantaro en 85 guberniaj kaj regionaj urboj. Ĉiun fojon estas esplorataj ĉ. 40 milojn da homoj de ĉiam samaj laboristaj familioj. (La rezultoj de esploroj estas presitaj en jurnalo "Statistika Revuo", n-o 8 por la jaro 1927).

La rezultoj de tiuj ĉi esploroj estas jenaj. La nutrado de la laborista loĝantaro nun esencmaniere diferencas de tiu en la pasintaj jaroj: sekalan farunon oni manĝas 2½ fojojn malpli ol en la jaro 1923; tritikan farunon — 2 foje pli; terpomojn ⅓ malpli; sukeron — 4 foje pli; viandon — 2 foje pli; fiŝojn — ¼ malpli; legomojn kaj fruktojn $^1/_{10}$ pli; sebon kaj buteron — 2 foje pli; lakton kaj laktajn produktojn $^2/_3$ pli; ovojn 3 foje pli.

Revolucio akiris al laborista familio rajton por viando, butero, sukero, ovoj. Konsumado de tiuj produktoj pligrandiĝis de 2- ĝis 4-foje por persono. La nuna nutrado de la laborista klaso pliboniĝis kompare al la antaŭrevolucia nutrado. Dank' al tio pliboniĝis la sanstato de la laborista familio. Kvankam post la revolucio pasis nur 10 jaroj, tamen ni havas jam tian rimarkeblan rezulton kiel ekzemple pligrandiĝon de alteco, pligrandiĝon de brustamplekso, pligrandiĝon de pezo de nova generacio kaj plilongiĝon de vivo, malmultiĝon de morto inter la laboristoj.

Komence de l' jaro 1924 en Moskvo estis esplorata la fizika stato de laboristoj-junuloj ĝis 14-jaraj. Nun estis esploritaj jam 130 miloj da homoj (en malsanulejoj kaj per medicina kontrolo). Tiun esploron oni povas kompari kun la egala esploro de fizika stato de laboristoj en Moskva gubernio farita de profesoro Erisman kaj doktoro Peskov, kiuj esploris antaŭ Revolucio 70 milojn da laboristoj, ankaŭ komence de 14-jara aĝo. Rezultato estas tia, ke ĉe laboristoj kaj junuloj de sama aĝo la alteco estas nun pli granda ol ĝi estis antaŭ la Revolucio: ĉe 14-jaroj — je 9 cm., ĉe 15 jaraj je 7,5 cm., ĉe 16-jaraj je 5,5 cm., ĉe 17-jaraj je 4 cm., ĉe 18-jaraj — je 3 cm., ĉe 22 jaraj je 2,5 cm., ĉe 23-jaraj 2 cm.

La stultuloj k. fanatikuloj ne abonas SENNACIULO-n . . .
Male, ĉiu inteligenta kaj diligenta esperantisto ne nur abonas, sed ankaŭ senlace varbas abonantojn al la sola semajna laborista gazeto sennacieca.

Ju pli juna estas homo, des pli grandan parton de lia vivo li travivis dum la soveta potenco, kaj des pli estas rimarkebla la diferenco de pligrandiĝo de lia alteco kompare kun antaŭrevolucia alteco de laboristo kaj laboranta junulo de samaj jaroj. Tio same rilatas al brustamplekso kaj pezo de laboristoj; ili ankaŭ pligrandiĝis, aparte ĉe junularo.

La morteco malmultiĝis je unu triono. El ĉiu cento da loĝantoj de niaj urboj antaŭ la Revolucio mortis ĉiujare tri homoj. Sed nun ĉiujare mortas el cento nur du homoj. Alidire meza longeco de l' vivo pligrandiĝis ĉe ni post la Revolucio je pli ol dek jaroj. Dank' al la Revolucio la laborista loĝantaro gajnas jam meze de 10 ĝis 15 jaroj da vivo por unu homo (precipe dank' al malmultiĝo de morteco inter la infanoj). Pli de libera tempo (mallongigo de labortago de 10 horoj ĝis 8, ĉiujara forpermeso, forpermeso ĉe akuŝoj), pli bona nutrado, plibonigo de loĝejaj kondiĉoj por multaj laboristoj kompare kun antaŭrevolucia tempo, pligrandigo de medicina helpo (socia asekuro, domoj de ripozo) — ĉio ĉi-tio sin montras. Ĉio donas rezulton en formo de plibonigo de saneco kaj plilongigo de l' vivo de laboristo.

El rusa "Laborista Gazeto", n-o 266 de 22. XI., esperantigis *SAT-ano 6987.*

---

nek ia socia ligilo. Ĉie alie ol en sia patrio li estas ekstere de la regula vivo kaj de la juro; ĉie alie li estas sen dio kaj ekster la morala vivo. Nur en la patrio li havas sian indecon kaj siajn devojn.

La patrio tenis la homon per sanktaj ligiloj. Defendi la patrion estis vere batali por protekti sian hejmon, sian fajrujon. Kio estas hodiaŭ nur trompo kaj mistifiko, tio estis tiutempe tute logika kaj eĉ necesa.

(Pluo sekvos.) *E. L.*

EL NIA VIVO

Loroĉka atendas respondon

"Panjo, panjo, la poŝtisto portas monon", ĝoje ekkriis enirante dekunujara knabineto Loroĉka. Ŝia patrino en la sama tempo estis okupita per ordigo de ilia malgranda ĉambreto. Ĉie estis ĥaoso, malordigo. La patrino apenaŭ liberigis la tablon de senorde kuŝantaj libroj kaj paperoj, kiam ŝi rimarkis la severan poŝtiston.

"Ree, K-dino, via edzo sendis dekkvin rublojn. Mi eĉ opiniis, ke li aldonos al vi por la festo."

"Ne, K-do, li simile al aliaj edzoj, kiuj eksedziĝis kun siaj edzinoj, forgesas kiam kaj kio al ni estas bezona."

"Tio, K-dino, nur estas inda al laboristo ricevanta malgrandan salajron, sed ne al homo inteligenta, havanta bonan monatan salajron."

En la sama tempo la poŝtisto elprenis paperon, sur kiu la patrino de Loroĉka subskribis sian nomon. Poste tranĉis ĝin je du partoj, malatente unu parton jetis sur la tablon kaj la alian, kun subskribo, redonis al la poŝtisto.

Poste, dekalkulinte 15 rubl. kaj adiaŭinte, rapide eliris la poŝtisto akompanata de laŭta bojo de ilia ĉambra hundeto Tobik.

Ree restis la patrino kun Loroĉka. Malgajaj pensoj trakuris en ŝia kapo. Kion fari? Kiel vivi?

Estas necese pagi por loĝejo, por elektrolumado, purigado de korto, aĉeti al Loroĉka somerajn botetojn, kaj bone nutradi ŝian malgrandan, malfortan Loroĉkan.

La larmoj aperis en ŝiaj okuloj. Loroĉka petas, ke oni por Pasko faru al ŝi buterbakitan panon, tiel nomitan "Kuliĉ", aĉeti ovojn kaj nepre ilin kolorigi.

Sed la ovoj estas tre karaj: unu deko kostas 1 rbl. 25 kop.

"Mia kara Loroĉka, ja, vi bone scias ke mi kaj vi ne festas Paskon, do por kia celo ni elspezos la monon vane?!" diris la patrino.

Je ŝiaj vortoj Loroĉka respondis: "Panjo, niaj gemastroj hebreoj ankaŭ ne festas nian Paskon, sed ili bakas "kuliĉ"-ojn, ĉar ili estas bongustaj, kaj kolorigas ovojn, ĉar ili estas belaj. Mi volas, ke vi faru al mi ĉi tiun plezuron. Mi ankaŭ bone scias, ke nia festo estas la Unua de Majo, tamen mi petas vin, ke vi plenumu mian peton."

"Mia karulineto, komence estas necese aĉeti tion, kio estas pli bezona, kaj poste, se restos iom, mi plenumos vian kapricon.

"Panjo, ĉu por aĉeti Fabelojn de Andersen sufiĉos la mono? Leva, la filo de artisto, al mi diris, ke ili estas interesaj kaj li eĉ rakontis al mi unu el ili. Mi volas ilin legi."

"Pri tio vi povas, Loroĉka, peti vian paĉjon. Por li ne estas tiel kare plenumi vian peton kaj sendi al vi libron, kiel donacon al Unua de Majo."

Ĉe ĉi tiuj vortoj Loroĉka malgaje mallevis la okulojn kaj apenaŭ aŭdeble diris: "Jes, mia panjo, paĉjo povas aĉeti, sed li koleras kontraŭ vi kaj tial ĉesis ami min."

Dum ĉi tiu interparolado en okuloj de patrino ree aperis larmoj. Kion ŝi ne farus por ĝojigi kaj plezurigi ŝian karan, solan filineton. Jam sep monatoj, kiel ŝi enskribiĝis borson por trovi laboron, sed laboron ricevi estas tre malfacile.

Ŝi ne estas kvalifikita. La sola laboro, kiu ŝin povas subteni materiale estas nur la oficeja, sed similaj al ŝi senlaboruloj estas multaj kaj pro tio la borso ne povas baldaŭ doni oficon.

Subite la rigardo de Loroĉka falis sur la paperon, kiu lasis la poŝtisto.

"Panjo," ree kun ĝoja voĉo ekkriis ŝi, "vi kaj mi ne ekrigardis la paperon, opiniante ke tie nenio estas skribita, kiel ĉiam. Sed tamen tie-ĉi paĉjo skribas kaj petas min skribi al li leteron. Panjo, mi al li skribos, ke al ni malfacile estas vivi, mi skribos al li, ke mi deziras novan robon, Fabelojn de Andersen kaj blankajn pantoflojn. Mi skribos al li pri ĉio, kaj li al mi sendos. Ja, panjo, estas vere, ke li sendos al mi Fabelojn?"

"Mi ne supozas, ke li ĉi-tion plenumos, sed vi povas skribi pri ĉio, pri kio vi deziros."

Post du tagoj, Loroĉka skribis leteron al sia paĉjo. Ĝis Pasko ŝi atendis respondon. Ŝi atendis leteron, ŝi atendis libron. La respondo ne venis. Loroĉka estis malgaja. La unuan tagon de Pasko pro malnovaj kutimoj alvenis al Loroĉka kuzoj kaj kuzinoj. Kun ĝojaj okuletoj ili rakontis pri donacoj ricevitaj de gepatroj, geonkloj kaj aliaj. Kun malĝojo rigardis patrino la malgajan vizaĝeton de Loroĉka, kiun ŝia paĉjo pro malamo al ŝia patrino ne volas ĝojigi.

"Panjo, al mi neniu ion donacis, eĉ paĉjo nenion alsendis."

"Li ankoraŭ sendos al Unua de Majo, kiel li faris pasintan jaron", rimarkis la patrino.

La duan tagon de Pasko la patrino kun Loroĉka iris tombejon. De tie ili vizitis junan onklinon Nadja. La onklino Nadja jam delonge aŭdis, ke Loroĉka tre deziras havi la libron Fabelojn de Andersen, kaj ŝi ne povis deteni sin kaj aĉetis tiun ĉi libron.

Granda ĝojo ekkaptis Loroĉkan. Ŝi forgesis pro ĝi eĉ danki sian karan onklinon, kiun ŝi tre amis.

Reveninte kontenta de onklino hejmen, ŝi prenis folieton de papero kaj diris al sia patrino:

"Mi skribos al paĉjo ankoraŭ leteron kaj diros al li, ke li ne aĉetu libron, ĉar ĝin oni jam donacis al mi. Ja, li senbezone elspezus monon.

La leteron ŝi skribis kaj sendis. Ree ŝi atendis respondon. Pasis ankoraŭ unu semajno. —

Estis Unua de Majo. Loroĉka kaj patrino promenadis en stratoj, rigardis trapasantajn manifestaciojn de gelaboristoj.

Ĉiuj estis gajaj, kontentaj.

Preterveturis aŭtomobilo, en kiu estis infanoj el infandomo. Ĝajaj vizaĝetoj de infanoj . . .

Reveninte hejmen Loroĉka demandis najbarojn:

"Ĉu estis hodiaŭ leterportisto? Ja, paĉjo devis sendi leteron." La najbaroj ri detis . . . Respondo ne venis. Pasis ankoraŭ ses tagoj de majo. Pasis tuta majo, kaj fine pasis dudek tagoj de junio. Letero ne venis . . . Ŝi atendas . . . Sed al patro ŝi ne estas bezona. Por kia do celo li trompis infanon, petante, ke ŝi skribu al li leteron, se li ne deziris respondi al ŝi? Por kia do celo li ekdeziris ankoraŭ pli rompi animon de l' infano, kies vivo jam estas — en ĉiuj rilatoj — duonrompita?

Astraĥanj, Kanava.

Olga Cigankova.

MIA BUĜETO

Kun granda intereso mi legis buĝetojn de K-doj en "S-ulo". Nun sekvas la mia: Mi estas 46-jara kaj 50% militinvalido kaj loĝas en Saksio. De ĉeĥoslovakia respubliko mi ricevas monate 112,50 kĉ., en germana mono 14 mk.... Post la mondmilito mi laboris, denove kiel teksisto en la fabriko. La 20-an de novembro 1924 mi malsaniĝis; de tiu ĉi tempo, mi ne plu povis laboradi. Dudek jarojn mi laboris kaj pagis al la germana invalidkaso. Pro tio mi ricevas monate 27,05 mk. g. Mia edzino laboras en fabriko, kiel kudristino. Ŝi gajnas semajne 22 ĝis 24 mk. g. Ni posedas domon. Niaj du infanoj estas 24 kaj 26 jaroj kaj povas zorgi por si mem. Antaŭ la malbona mondmilito mi povis zorgi por mia familio. Hodiaŭ mi estas kriplulo. Dum la milito la kapitalistoj alvokis: batalu, batalu. La patrolando zorgos poste por vi. Do mi volas montri kiel ĝi zorgas por ni, malriĉaj kaj devigaj batalintoj:

Enspezoj (monate)

militinvalidmono	14,— mk. g.
el invalidkaso	27,05 „ „
	41,05 mk. g.

P. S. Sapo, kinoteatro, libroj, vivasekuro, medikamentoj, kuracado, vestajoj, naturamiksocieto, postmorta forbruliga societo, almozoj, partiokotizajoj, poŝtelspezoj ktp. mankas al mi. Se mia edzino ne kunhelpus, mi bankrotus.

Elspezoj
(nur por mi, ĉar mia edzino zorgas por si mem)

funtoj	Objektoj	mk. g.	pfen.
16	pano . . . . po 19 pfen.	3	04
2	butero . . . . „ 230 „	4	60
25	terpomoj . . . . . . „ 5 „	1	25
2	bovoviando . . . . . „ 120 „	2	40
1	porkviando . . . . . „ 130 „	1	30
2	sukero . . . . „ 36 „	—	72
1/2	kolbaso . . . . . . „ 70 „	—	70
1/2	lardo . . . . „ 70 „	—	70
4	faruno . . . . „ 23 „	—	92
2	makarono . . . . . . „ 50 „	1	—
1	malta kafo . . . . . „ 46 „	—	46
50	gramoj da teo	—	70
125	„ „ kakao	—	40
8	litroj da lakto . . . „ 26 „	2	08
1/2	paketo de cikorio . . „ 14 „	—	14
8	haringoj . . . . . . „ 10 „	—	80
6	kukumoj . . . . . . „ 10 „	—	60
8	ovoj	1	20
	spico	—	50
		23	51
400	funtoj da karbo	6	—
	ligno	4	—
4	kilovatoj de el. energio „ 45 „	1	80
	elekt. horloĝ-prunto „ 25 „	—	25
	4-foja razado . . . . „ 25 „	1	—
	ĉiun 3. monaton 1-foja hartranĉado . . . „ 75 „	—	25
	popolgazeto	2	20
	impostoj: por mia domo	5	40
	por mia hundo jare 15,— mk. g.	1	25
	por akvo . . „ 10,80 „ „	—	90
	asekuroj: doma bruligo (ŝtata) .	—	70
	mebla bruligo . jare 6,90 mk. g.	—	57
	militorganiz-kotizo	—	50
	"S-ulo" kaj kotizo „ 9,50 „ „	—	79
	Lab. esp.-grupo . „ 2,40 „ „	—	20
	Lab. gimn.-societo „ 4,— „ „		33
		49	65

Elspezoj	49,65 mk. g.
Enspezoj	41,05 „ „
Ŝuldoj	8,60 mk. g.

(1225.)

TRA ESPERANTIO

DE LA DEZIRO AL LA EFEKTIVIĜO...

Eĉ marksismo-lernanto scias, ke la produktofortojn de la socio malvolvas la kapitalismo. Ĝi konstruigas fervojojn, grandegajn ŝipojn kaj flugmaŝinojn; ĝi funkciigas poŝton kaj telegrafon; ĝi eĉ estas devigata doni al proletoj elementan instruon, por ke ili kapablu kompreni ordonojn de inĝenieroj aŭ ofici en kancelarioj. Unuvorte, la kapitalismo estas devigata krei ian kulturon.

Ĉe tia konstato, ĉu oni logike povas aserti, ke la kapitalismo ne kapablas starigi en la mondo internacian lingvon?

Sendube la internaj kontraŭdiroj de la kapitalisma sociordo ĉiam minacas pereigi milite la civilizacion. "La Kapitalismo portas en si la militon, kiel nubaro portas fulmon." (Jores.) Tion devas plenkonscii la Proletaro kaj sin organizi por esti preta aliigi la nepre venontan militon en revolucion, por kapti en siajn manojn la regpovon kaj tiel savi la civilizacion per starigo de sociordo sen klasoj kaj sen landlimoj.

Sed estas ankaŭ historia fakto, ke la militoj tendencas fariĝi pli kaj pli maloftaj, pli kaj pli ampleksaj — kaj pli kaj pli detruaj. Eble pasos multe da jaroj antaŭ ol okazos alia *mondmilito*. La lasta ŝancelis la fundamentojn de la kapitalismo en Eŭropo. Sed, ĉu oni do ne konstatas nuntempe, ke la kapitalismo reakiras ian ekvilibron? Grandaj sennaciecaj trustoj eĉ provas pli malpli sukcese ordigi, raciigi la produktadon. Fakuloj devas konfesi, ke la ĉefaj kapitalistaj ŝtatoj plifortigis lastatempe sian ekonomian potencon. "Sen ia dubo", deklaris antaŭnelonge Buĥarin, "la kapitalistaj fortoj sur la kontinento pligrandiĝis lastatempe, la situacio de la kapitalismo ekonomie kaj politike plifortiĝis..."

Se tiel estas, ni devas el tiu konstato tiri logikan konsekvencon: la burĝa esperanta movado havas grundon por labori; ĝi ne estas baldaŭ mortonta, kiel asertas kelkaj K-doj. Ne morgaŭ la laborista movado devos preni en siajn manojn la tutan esperantan aferon...

Se la kapitalismo *principe* kapablas starigi internacian lingvon, ni kompreneble ne devas tion kontraŭstari. Reakcia estus tia sintenado. Ni ja ne kontraŭstaras la starigon de poŝtoficejoj kaj radiostacioj kapitalistaj. Ni simple devas nin organizi por utiligi por niaj celoj la lingvan ilon, kiel ni utiligas la poŝton kaj telegrafon.

Ĉu tio signifas, ke la laboristaj esperantistoj devas partopreni la neŭtralan movadon? Certe ne. Kiam laboristo per sia mono kaj energio subtenas la burĝan movadon, li agas same stulte, kiel tiu, kiu laborus *senpage* por funkciigi kapitalistan poŝtoficejon.

Sed estus same malsaĝe starigi la frontunuecon de la laborista esperanta movado *kontraŭ* la neŭtralan.

Estas necese kompreni, ke nia interhelpa, kulturcela movado ne devas iel ajn esti komparata kaj kvazaŭigata al iu ajn politika movado. Ni ne devas imiti blinde kaj senpripense aliajn organizojn, kies taskoj tute malsamas tiujn de SAT. Ni prefere penadu akordigi nian agadon kun la realaj bezonoj de la Laboristaro, rilate tutmondan interligiĝon. Ni ne trudu al nia movado taskojn, kiujn neŭtraluloj povas nuntempe ankoraŭ plenumi.

Se la kapitalistaro, precipe la eŭropa, volas sur ĉiu kampo enkonduki raciigon, ĝi devos nepre ankaŭ alpreni esperanton por lingve raciigi la interrilatojn.

La kapitalisma raciigo laŭnature tendencas fariĝi je la malprofito de la laboristoj, se ili ne rezistas energie per la forto de siaj organizoj. Por pli bone kaj sukcese rezisti al la kapitalisma ekspluatado, la Laboristaro devas sin organizi mondskale. Kaj por tion fari kiel eble plej facile kaj celkonforme, ĝi devas ankaŭ raciigi sian organizan laboron per forigo de la lingvaj baroj.

SAT montras la vojon, ĝi liveras la bonan ekzemplon per sia celkonforma organiziteco. Ĉu tia tasko ne sufiĉas por okupi niajn laborfortojn? Dum ekzistas ankoraŭ sur la kvin sesonoj de l' tero la kapitalista regsistemo, ĉu estus saĝe flanke de la laborista esperanta movado jam revi pri la gvidado de la tuta esperanta afero?

Laŭ mi sufiĉas starigi la demandojn, por ke tuj vidiĝu la ĝusta respondo. Ĉiu klaskonscia esperantista laboristo sopiras al la supreniĝo de sia klaso. Sed necesas ĝuste taksi la nuntempan situacion, kaj ne kredi, ke nia deziro pri baldaŭa forfalo de l' kapitalismo sufiĉas, por ke ĝi efektiviĝu. Ekde la deziro al la efektiviĝo ekzistas iafoje longa vojo. Nia ĉefa zorgo ne devas esti la gvidado de la tuta esperanta movado. Ni prefere klopodu laŭ la plej bona maniero uzi la ilojn, kiujn kreas la kapitalismo, por nia klasbatalo kontraŭ tiu sama kapitalismo. *E. L.*

La burĝaro ludis en la historio rolon ekstreme revolucian... La bezono de ĉiam pli vasta debito por siaj produktoj pelas la burĝaron ĉirkaŭ la tutan terglobon. Ĉie ĝi devas ennestiĝi, ĉie loksidiĝi, ĉie krei interligojn.

K. MARX k. F. ENGELS
(La Komunista Manifesto)

Pri alsendotaj manuskriptoj

K-doj! Multaj el vi helpas al nia Redakcio per alsendo de artikoloj kaj komunikoj kaj ni estas tre dankaj al vi.

Sed ni ankoraŭfoje petas, ke vi bonvolu alsendadi manuskriptojn klare skribitajn, sur unu flanko *de papero kun sufiĉe larĝa marĝeno. Memoru ankaŭ, ke inter de vi skribitaj linioj devas (bedaŭrinde) enmetiĝi ofte la krajono de la redaktoro. Skribu do ne tro dense. Vi malŝparos unu centimon (kopekon, fenigon, groŝon ktp.) uzinte du foliojn de via papero anstataŭ unu, sed ne forgesu, ke per tio vi ŝparis al ni* almenaŭ unu horon da laboro!

Ofte, tro ofte plej bonaj artikoloj ne povas esti utiligataj, ĉar mankas tempo por korektado kaj rekopiado! *Do skribu klare, maldense, sur unu folio de papero kaj — lasu ankoraŭ 2—3 centimetran marĝenon! Ni firme kredas, ke vi plenumos nian deziron. Per tio vi helpos al plibonigo de nia "S-ulo". Estas ja via deziro kiel la nia, ke "S-ulo" fariĝu ankaŭ la plej bona laŭlingve gazeto. Helpu en tio, K-doj!* Red.

KONFERENCO DE SAT-ANOJ EN AMSTERDAM

Gekamaradoj el la 5-a Sektoro!

Paskon (la 7. kaj 9. de aprilo 1928) en urbo *Amsterdam* (Nederlando) okazos konferenco de nia sektoro. Sabaton, la 7-an de aprilo, ĝi estos malfermata per "salutvespero", al kiu ni invitos la delegitojn de la laborista movado. Detala programo sekvos post kelka tempo. Ĉiuj gesektoranoj jam nun sin preparu por ĉeesti Paskon en Amsterdam. Anoncojn pri vizito akceptas kaj informojn donas K-do *Gerard H. Bosma*, Wingerdweg 1, *Amsterdam-Noord* (Nederlando). Ni zorgos por malmultekosta, sed agrabla ĉeestado.

TRA LA MOVADO
(Kroniko)

Ĉeĥoslovakio. — En *Most* K-do Ŝvarc gvidas esp. kurson. — **Jugoslavio.** — Esp-orondo de grafikaj lab-istoj aranĝis en *Zagreb* grandan ekspozicion de tutmonda gazetaro por montri la gravecon de esp-o. La ekspozicio estis malfermita en Arta Pavilono. Pli ol 1400 gazetoj el 46 ŝtatoj estis kolektitaj dank' al K-doj el diversaj landoj. Grandan intereson havis tiu ĉi ekspozicio. Ĉe la malfermo partoprenis delegitoj de ĉiuj lab. organizoj. Vizitis ĝin pli ol 2500 personoj. Ĉiuj gazetoj aperigis notojn. Tiu ekspozicia materialo estas transsendota al aliaj urboj de nia lando. (9762.) — **Hispanio.** La *Barcelona* stelo aranĝis la 15. decembro ekspozicion. Kiel sekvo komenciĝos kurso, kiu okazos lunde, merkrede k. vendrede. — **Sovetio.** — K-do Lingel havis 35 lekciojn en *Tula* pri esp-o en diversaj kluboj, fabrikoj ktp. Kursojn vizitas jam 259 personoj. *(5087.)*

MEMORNOTO

Represis el Sennaciulo:

Volksblatt, Bochum, 3. 9. 27: La moroj de l' eskimoj. — *L' Effort*, Lyon, 15. 10. 27: Laborkondiĉoj en Sud-Afriko, Sklavigitaj kulioj, El Blankrusio, "Ĥadniki"; 1. 11. 27: El sendependa Ĉeĥoslovakio, Faktoj kaj komentoj, El Turkio, Komunista Universitato, Sindikata Movado en Norvegio. — *La Flamme*, St.-Etienne, 29. 10. 27: Soveta registaro honoras esp-on.

Enhavis priesperantajn artikolojn:

Freie Sportwoche, Leipzig, 14. 12. 27. — *El Socialisto*, Madrido, 22. 11. 27, 29. 11. 27. — *Wochenbericht* der Gesellschaft für kulturelle Verbindung der Sowjetunion mit dem Auslande, Moskvo, 14. 10. 27. — *AIZ*, Berlino, 14. 12. 27. — Krom tio ni ricevis 8 eltranĉaĵojn el *Saznanie*, Detroit (Usono), bulgara, komunista, semajna gazeto.

Enhavis tradukaĵojn el esperantaj leteroj:

Zviezda, Minsk, 19. 11. 27. — *Raboĉi*, Minsk, 19. 10. 27, 15. 10. 27. — *Vlast Truda*, Irkutsk, 23. 10. 27. — *Krasnij Altaj*, Barnaul, 16. 10. 27. — *Zviezda* (?), 30. 10. 27.

KLARIGO

Estimata Redakcio,

Rilate al la nekomprenebla frazo en mia artikolo *Problemoj el Hindio* aperinta en "S-ulo", n-o 167 (15. decembro 1927, pĝ. 82), permesu doni la klarigon:

Chaman Lal revenis al la Labormovado por helpi ĝin. Li vidas, ke ĝi havas pravajn idealojn, kiujn li volas subteni. Aliflanke, Lala Lajput Rai timas, ke la Labormovado iĝos tro forta kaj tro revolucia. Li volas ĝin influi por bredi ĝin, aldirekti ĝian tendencon kaj treni la Labormovadon post la burĝaro, unuvorte forlogi ĝin.

Sincere via *S. H. Brooks* (SAT-ano 8500).

NIA POŜTO

1781. — *Internacia Laborista Helpo* havas kiel taskon helpi al la Laboristaro, okaze de strikoj, de senlaboreco, de katastrofoj ktp. — *Internacia Ruĝa Helpo* celas nur helpi al politikaj persekutitoj en la *kapitalistaj landoj*. — Ĉu vi ne konsentus verki iun "Tago el mia vivo", aŭ iun "Mia buĝeto"? El Usono neniu SAT-ano kuraĝis tion fari.

3920. — Vi artikolo aperos, iom mallongigite pro manko de loko.

Al kelkiuj. — Lastatempe alvenis multaj leteroj, nesufiĉe afrankitaj, kiujn ni ne akceptis. La SAT-kaso ne permesas pagadi punafrankojn.

9134. — Via tradukaĵeto aperos.

6600. — Via tradukaĵo povos aperi nur en okazo de nepra bezono. — La artikolo ja sciigas nenion novan. Ĉiu laboristo povis en nacilingvaj gazetoj legi jam delonge pri tiuj krimoj de la faŝismo.

10634. — Prozaĵo mezbona estas iafoje uzebla — ne versaĵo. *E. L.*

K * O * R * E * S * P * O * N * D * A * D * O

Unu enpreso: Simpla trilinia anonco kostas 0,50 mk. or., ĉiu plia linio la samon. Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago.
L = letero, PK = poŝtkarto, PI = poŝtkartoj ilustritaj, PM = poŝtmarkoj, bfl = poŝtmarko sur bildflanko, kĉl. = kun ĉiuj landoj, esp-aĵo = esperantaĵo.
Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon, nepre respondi almenaŭ unu fojon al ĉiuj petoj koncernantaj la fakon, por kiu ili sin enskribigis.

Aŭstrio.

K-do *A. Rezniĉek* (1686), dez. al siaj koresp-antoj k. amikoj tondran novjarsaluton kun multaj feliĉigoj k. sukcesoj en venonta jaro!

K-dino *Elisabeto Löwinger*, Hejnestr. 5, IV, *Wien II*, dez. koresp. kun ekstereŭropaj landoj pri lab. movado k. kondiĉoj, L, PK. Nepre resp.

Ĉeĥoslovakio.

K-do *Karl Krause*, Plankenweg, 1414/V, *Warnsdorf* (Nord-Bohemio), dez. koresp. kun sovetianoj pri ĉ. temoj.

K-do *Josef Ŝvarcr*, tipografo-redaktoro, Jeronymova, 1284, *Praha VII*, koresp. pri lab. turismo, interŝ. PM kun seriozaj filatelistoj. Nepre resp.

Germanio.

K-do *Kurt Bihan*, ŝuisto, Meissner Str. 26, *Riesa a. E.*, dez. koresp. kĉl. pri lab. temoj. L, PK, PI, resp. ĉiam.

K-do *Georgo Stumpfegger*, *Salzburghofen 51 b. Freilassing i. Bay.*, dez., interŝ. PM kĉl. Ĉiam k. tuj resp.

K-do *Max Paul*, Markt, 209, *Strehla a. E.*, dez. koresp. kĉl. pri lab. movado k. a. temoj, interŝ. PM, L, PI.

K-do *H. Gersmann*, Wilch-Meierstr. 4, *Herne III*, dez. koresp. pri lab. temoj kĉl. L, PK, PI.

K-do *H. Kreusel*, Kl. R. W. Str. 25, *Annaberg i. Erzgeb.*, interŝ. PI, kĉl.

K-do *Otto Landgraf*, n-o 70, *Remse a. d. Mulde*, dez. koresp. kĉl. pri ĉ. temoj L, PK, PI.

K-do *Emil Reinhold*, Ulbrichtstr. 4, III, *Chemnitz i. Sa.*, dez. sinceran koresp-adon. Resp. garantiata.

Jugoslavio.

K-do *Georgo Anin*, apoteko, *Kraljevo*, forveturis el tiu loko k. lia adreso ne plu validas.

Latvio.

Adresŝanĝo: K-dino *Alvine Erlich*, Bikernieku-str. 33, lĝ. 16, *Riga*, (antaŭe Vidzemes ŝos. 46, lĝ. 18).

Sovetio.

— Nova Esp. Grupo, dez. koresp. kolektive k. individue kĉl., precipe kun junulorganizoj. Adr.: K-do *J. Gubar*, Pedteknikum, *Melitopol* (Ukrainio).

K-do *Gregoro Efromov*, Centralnyj telegraf., *Samara vokzal*, dez. koresp. kĉl. L, PI.

— Esp.-rondeto ĉe Lenin-klubo dez. koresp. kĉl. Adr.: *Lenin-klubo*, Mizikeviĉa, *Odessa*.

Adresŝanĝo: K-dino *Natalio Jeleznjakova*, Staro-Bujanskaja, 17, *Samara* (antaŭe en Sverdlovsk).

K-do *Arnold Mandelŝtam*, str. de Trockij 38, kv. 5, *Sebastopol*, dez. interŝ. PM kĉl. Nepre resp.

K-do *Victor Fallin-Stroganov*, studento, Mojko-str. 84, ĉ. 35, *Leningrad*, *Centro*, dez. koresp. kĉl. L, PI.

K-do *Aleksandro Levin*, *Oranjerejnoje*, Astraĥanskoj gub. (oficisto de Iĥtiologia Laboratorio), dez. koresp. *nur* kun samfakanoj de ĉl. Certe resp.

Adresŝanĝo: Urallanda k. Sverdlovska Distrikta Komitatoj, Pervomajskaja, 8, kv. 5, *Sverdlovsk* (antaŭe poŝtkesto 174).

— La Junular-Rondeto serĉas koresp. antojn el ĉl. pri problemoj de Junularmovado ktp. Adr.: *S. Holesniĉenko*, Sovetskaja, 19, *Brjansk*.

— Rostov-Don-a Esperantista Komitato en la nomo de urba soveto, profesiaj k. partiaj org.-aĵoj sendas koran dankon al K-doj k. org.-aĵoj salutintaj Rostov-Don-a Proletaron pro 10-a datreveno de Oktobra Revolucio. — *Rostov-Don*, poŝtkesto n-o 82.

K-do *A. Sidorov*, Poĉtov. jaŝĉik, 347, *Rostov-Don*. Interŝanĝe kontraŭ sovetiaj PM, dez. ricevi PK nur kun vidaĵoj de malliberaj k. monumentoj; esper. kaj IRH-gazet.

K-dino *A. Petrova*, *Rostov-Don*, Krasnoarmejskaja n-o 137, dez. koresp. pri div. temoj k. interŝanĝi PI.

ENHAVO:

Presejo: Uns-Produktivgenossenschaft, Leipzig (Germanio)